

YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR O'SISH KO'RSATKICHLARI

Raxmonqulova Nafisa Olimjon Qizi

Osiyo xalqaro universiteti

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: Metod, iqtisodiyot, moliya, yashil iqtisodiyot.

Annotatsiya

Mazkur maqolada yashil iqtisodiyotga o'tishni moliyalashtirish, moliyaviy barqarorlikka erishish masalalari ko'rib chiqiladi.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo aholisi 8 milliarddan ziyodni tashkil etmoqda. Birlashgan milliatlar tashkilotining dunyo aholisi 2050 yilda 9,7 milliardga, 2100 yilga borib esa 11 milliardga yetishi borasidagi prognozlari mavjud. Natijada esa resurslar hajmi tobora kamayib borayotgan bir vaqtda iqtisodiyotning bosh muammosi hisoblangan ehtiyojlarning muntazam o'sishda davom etayotganligi, ya'ni iqtisodiyotning bosh muammosi ko'lami tobora kengayib bormoqda. Bunga hamohang tarzda jahondagi iqlim o'zgarishlari bilan bog'liq muammolar doirasi ham kengayishda davom etmoqda. Natijada boshqa tomondan oziq-ovqat xavfsizligi bilan bog'liq muammolar ko'lami ham kengaymoqda.

ASOSIY QISM

Qayta tiklanuvchi energiyaga jadal tarzda o'tish iqtisodiyot va jamiyat uchun ikki tomonlama samara keltiradi. "Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini o'rnatish, iste'molchilarni muqobil energiyaga o'tkazish va energiya tejamkor texnologiyalarni joriy qilish orqali 2025 yilda qo'shimcha 5 milliard kilovatt-soat elektr energiyasi ishlab chiqarish va 4,8 milliard metr kub tabiiy gazni iqtisod qilish" imkonini beradi. Natijada bir tomondan tabiiy gaz tejash imkoniyati ortsa, ikkinchi tomondan havoga karbonat angidrid gazi chiqarilishi kamayadi.

2025 yilda davlat-xususiy sheriklik asosida yirik quvvatli quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish bo'yicha 27 loyiha amalga oshirilishi kutilmoqda. Shuningdek, 2025 yilda davlat-xususiy sheriklik asosida yirik quvvatli quyosh va shamol elektr stansiyalarini elektr uzatish tarmoqlariga ulash bo'yicha loyihalarning manzilli ro'yxati ham tasdiqlangan. Bunda Davlat-xususiy sheriklik asosida quyosh va foto elektr stansiyalarini qurish va ishga tushirish borasidagi loyihalarni amalga oshirish uchun xorijiy kompaniyalar, xususan Fransiya, Xitoy, Shveysariya, Birlashgan Arab Amirligi, Saudiya Arabistoni kabilar kompaniyalari bilan hamkorlik yo'lga qo'yilganligini alohida ta'killash lozim.

Bugungi kunda Birlashgan Arab Amirligining Masdar kompaniyasi tomonidan 1,16 milliard AQSh dollariga teng 4 ta loyiha davlat-xususiy sheriklik shartlari asosida amalga oshirib kelinmoqda. Mazkur loyihalarning birinchi navbati joriy 2025 yil dekabrda ishga tushishi kutilmoqda. Saudiya Arabistonining ACWA Power kompaniyasi tomonidan esa 1,307 milliard AQSh dollariga teng 3 ta

loyiha ham xuddi shunday shartlar asosida amalga oshirib kelinmoqda. Bunda ishlab chiqarilgan elektr energiyasi davlat tomonidan kafolatli sotib olinishi belgilanganligini alohida qayd etib o'tishimiz lozim.

Masdar kompaniyasi O'zbekistondagi loyihalarni amalga oshirish uchun xalqaro moliya institutlaridan kredit mablag'lari jalb qilib kelmoqda (1- jadval).

1-jadval. Masdar kompaniyasi tomonidan Samarqand (220 MVt), Jizzax (220 MVt), Surxondaryo (457 MVt) viloyatlarida quyosh foto elektr stsiyalarini qurish loyihalari bo'yicha olingan kredit mablag'lari

№	Moliyalashtirayotgan bank	Moliyalashtirish hajmi, mlnAQSh dollarida
1.	Osiyo infratuzilma investitsiya banki	83,6
2.	Yevropa investitsiya banki	83,6
3.	Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki	205
4.	Osiyo taraqqiyot banki	102
	Ucha loyiha bo'yicha jami	474,2

O'zbekistonda amalga oshiriladigan loyihalar uchun mablag'lar Masdar kompaniyasi tomonidan xalqaro moliya institutlaridan jalb qilinayotganligini ta'kidlashimiz lozim. Bunda O'zbekiston tomonining majburiyati davlat-xususiy sheriklik nuqtai nazaridan kafolatla sotib olishni o'zida namoyon qiladi.

Mamlakatimizda tijorat banklari tomonidan ham quyosh panellarisotib olish uchun faol tarzda kreditlar ajratilmoqda (2-jadval).

2-jadval. Tijorat banklari tomonidan 2025 yil davomida 1 aprelga qadar quyosh panellari sotib olish uchun ajratilgan kreditlar

№	Bank nomi	Jami ajratilgan kreditlar		Tadbirkorlik sub'ektlariga ajratilgan kreditlar			Aholi xonadonlariga ajratilgan kreditlar		
		soni	Mrld so'mda	soni	Mrld so'mda	quvvati (kWT)	soni	Mrld so'mda	quvvati (kWT)
	Jami	2 795	227,6	91	160,3	12 390	2 704	67,3	6 039
1	O'zmilliybank	7	81,4	6	81,4	655	1	0,03	3
2	O'zsanoatqurilishbk	364	35,7	4	25,6	7 500	360	10,1	905
3	Asaka bank	52	12,5	1	11,4	1 138	51	1,1	107
4	Agrobank	369	16,7	25	7,3	734	344	9,4	821
5	Ipoteka bank	143	15,6	4	12,5	55	139	3,1	278
6	Xalq banki	872	18,6	10	1,1	140	862	17,4	1 619
7	Qishloq qurilish bank	209	6,3	4	1,1	56	205	5,3	504
8	Mikrokreditbank	733	24,2	10	4,5	467	723	19,8	1 755
9	Turon bank	3	3,9	3	3,9	385	0	0,00	0
10	Aloqa bank	4	1,8	4	1,8	176	0	0,00	0
11	Hamkorbank	2	0,1	1	0,1	5	1	0,0	2
12	Ipak Yo'li bank	6	1,8	2	1,6	405	4	0,1	14

13	Kapital bank	4	0,7	4	0,7	207	0	0,0	0
14	Davrbank	1	2,0	1	2,0	220	0	0,0	0
15	Aziya Alyans bank	21	4,6	7	3,6	71	14	1,0	31
16	Universalbank	1	0,3	1	0,3	20	0	0,00	0
17	Garant bank	4	1,6	4	1,6	156	0	0,00	0

Bugungi kun amaliyotida yashil iqtisodiyotga o'tishda yashil kreditlardan tashqari yashil moliyalashtirishning boshqa ko'plab instrumentlari ham qo'llanilmoqda. Jumladan, yashil va ko'k obligatsiyalar, yashil sug'urta, yashil budjeti, yashil sukuk kabilar shular jumlasidandir. 2022 yilda yashil obligatsiyalar emissiyasi 1 trillion AQSh dollaridan oshgan bo'lsa, 2025 yilda 5 trillion AQSh dollariga yetishi kutilmoqda. Mamlakatimizda ham bu borada amaliy ishlarni boshlash lozim. O'zbekistonda yashil energetika loyihalarini amalga oshirayotgan Saudiya Arabistonining ACWA Power kompaniyasi ham bu borada 2021 yilda 747 million AQSh dollari miqdori ekvivalentida sukuk emissiya qilganligini alohida qayd etilganligini ta'kidlash lozim. Shuningdek yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishda suveren va korporativ sukuk bilan bir vaqtda xorijiy mamlakatlarda suveren yashil sukuk va korporativ yashil sukuk muvaffaqiyatli joylashtirishdan faol foydalanilmoqda.

XULOSA VA MUNOZARA

Energiya islohotini jadallashtirish, bunda energiyadan tejab foydalanishga rag'batlantiruvchi mexanizmlarni joriy etish lozim. Mamlakatimizda energiya sarfi keskin yuqori sharoitda tezkor amortizatsiyaga ham ruxsat berishimiz lozim. Chunki texnologiyalarning muntazam yangilanib borishi bir tomondan samaradorlikni oshirsa, ikkinchi tomondan energiya sarfini kamaytiradi. Bu borada Singapurning texnologik va yashil taraqqiyoti har tomonlama o'rganishga arzigulik.

Umuman, yashil moliyalashtirish ko'lamini oshirish yashil iqtisodiyotga o'tishning jadallashuviga xizmat qiladi. Shu boisdan ham yuqoridagilarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch.
2. Alimova, S. (2024). THE ROLE OF UZBEK PEDAGOGY IN DEVELOPING THE SPIRITUALITY OF FUTURE TEACHERS. *Modern Science and Research*, 3(5), 386-392.
3. Alimova, S. (2024). THE MAJOR FACTORS INFLUENCING ON CAREER DEVELOPMENT AND ON ADVANCE OF A CAREER LADDER. *Modern Science and Research*, 3(5), 417-425.
4. Заявтитдинова, Н. М., Базарова, М. С., & Ходжиев, А. Б. (2022). ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА СТРАТЕГИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА. ББК 65.0501 А 43, 265.
5. Supiyevna, B. M. (2024). WAYS OF EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 131-137.
6. Бозорова, М. С. (2021). Глава 10. Стратегия внедрения цифровых технологий и современных методов в образовательный процесс. In *Инновационное развитие науки и образования* (pp. 122-132).
7. Shadiyev, A. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM IN ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS. *Modern Science and Research*, 3(8), 10-18.
8. Shadiyev, A. X. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM DEVELOPMENT CHARACTERISTICS. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 108-115.

9. Shadiyev, A. K. (2021). Development and organization catering service in hospitality. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 381-387.
10. Ibdulloevich, I. E. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 258-266.
11. Ibdulloevich, I. E. (2024). Tadbirkorlik Faoliyatini Davlat Tomonidan Qo 'Llab-Quvvatlanishi Va Sohaga Mintaqalar Miqyosida Investitsiya Jalb Qilish Samaradorligi. *Miasto Przyszłości*, 53, 515-523.
12. Ibdulloevich, I. E. (2023). MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 504-507.
13. Hakimovich, T. M. (2024). Xizmat Ko'rsatish Sohasida Aholi Bandligini Oshirishning Nazariy-Metodologik Asoslari. *Miasto Przyszłości*, 54, 987-995.
14. Toshov, M. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALARNI MOLIYAVIY SOGLOMLASHTIRISHNING MOLIYA-KREDIT MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Modern Science and Research*, 3(6).
15. Khakimovich, T. M. (2024). FINANCIAL AND SUPPORT OF SMALL BUSINESSES BY COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 237-242.
16. Nafisa, R. (2024). Formation of a Strategy for Sustainable Development of the National Economy. *Miasto Przyszłości*, 54, 764-771.
17. Rakhmonkulova, N. (2024). Prospects for the Development of the Economy of Uzbekistan. *JOURNAL OF INTELLECTUAL PRPERTY AND HUMAN RIGHTS*, 3(10), 37-44.
18. Nafisa, R. (2024). Defects in Administration in Economic Development. *International Journal of Formal Education*, 3(9), 17-24.
19. Khalilov, B. B. (2024). MANAGERIAL ACCOUNTING-THE LANGUAGE OF BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 249-255.
20. Bahodirovich, K. B. (2024). FINANCIAL LEVERAGE RATIOS AND ANALYSIS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 418-426.
21. Akbarovna, N. N., & Bahodirovich, X. B. (2023). AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARINI TUZISH TARTIBI.
22. Жумаева, З. К. (2016). Эффективность стратегического управления предприятием. *Наука и образование сегодня*, (2 (3)), 60-62.
23. Жумаева, З. К., & Тошев, Ф. З. (2017). Пути дальнейшего совершенствования привлечения прямых иностранных инвестиций в экономику Узбекистана. *Инновационное развитие*, (4), 66-68.
24. Jumaeva, Z. K., & Gafurov, E. O. (2022). Fiscal policy in ensuring the economic security of the state. In *Экономическая безопасность социально-экономических систем: вызовы и возможности* (pp. 358-361).
25. Sodiqova, N. T. R. (2024). KORXONADA KADRLAR SIYOSATINI OQILONA TASHKIL ETISH YO'NALISHLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 54-62.

26. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
27. Turayevna, S. N. (2024). Человеческий Капитал Как Главный Фактор Генерации Экономического Развития В Узбекистане. *Miasto Przyszłości*, 54, 848-856.
28. Akbarovna, N. N. (2024). Oliy Ta'lim Muassasalarining Innovatsion Faoliyat Natijalarini Tijoratlashtirish Muammolari Va Ularni Hal Etish Yo 'Llari. *Miasto Przyszłości*, 54, 857-866.
29. Akbarovna, N. N. (2024). MAMLAKAT IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TURIZIMNING O'RNI NAZARIY USLUBIY ASOSLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 63-70.
30. Akbarovna, N. N. (2024). Servis Korxonalarida Xizmat Ko 'Rsatish Sifatini Oshirish Omillari. *Miasto Przyszłości*, 53, 548-557.
31. Jumayeva, Z. B. (2024). ANALYSIS OF MACROECONOMIC INDICATORS. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 230-236.
32. Bustonovna, J. Z. (2024). TIJORAT BANKLARIDA BANK MARKETINGGI VA MIJOZLAR ISHLASHNING INNOVATSION STRATEGIYALARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 102-108.
33. Bustonovna, J. Z. (2024). WAYS OF EFFECTIVE USE OF STATE FINANCIAL RESOURCES IN ENSURING THE STABILITY OF THE NATIONAL ECONOMY. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 242-248.
34. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 191-195.
35. Mahmudovna, Q. G. (2024). Raqobatdoshlikni Oshirishda Innovatsion Salohiyatning Ahamiyati.
36. Qudratova, G. (2024). The Importance Of Innovative Activity In Increasing The Competitiveness Of Higher Education Institutions. *Modern Science and Research*, 3(2), 1257-1261.
37. Азимов, Б. Ф. (2024). Инновационные Стратегии Промышленных Предприятий: Факторы Формирования. *Miasto Przyszłości*, 54, 867-877.
38. Fattohevich, A. B., & Davronovna, R. D. (2024). KRAUDFANDING-MINTAQA OLIY TALIM MUASSASALARI ILMIY-INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIALASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONALISHI SIFATIDA. XALQARO KONFERENSIYA VA JURNALLARNI SIFATLI INDEXLASH XIZMATI, 1(1), 354-360.
39. Азимов, Б. Ф., & Гафарова, Д. Т. (2013). ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА РЕСУРСНЫХ НАЛОГОВ. In *ЭКОНОМИКА I УПРАВЛЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ* (pp. 278-279).
40. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O 'Rni. *Miasto Przyszłości*, 54, 1206-1214.
41. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG 'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.
42. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.
43. Lolakhon, R. (2024). APPLICATION OF THE 4P CONCEPT IN TOURISM. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 138-145.

44. Rakhimova, L. (2024). THE CONCEPT OF 4P MARKETING. ELEMENTS OF THE MODEL. *Modern Science and Research*, 3(1), 812-816.
45. qizi Bobojonova, M. J. (2023). AGROTURIZMNING IQTISODIYOTDA O ‘RNI, SALOHIYATI VA INFRATUZILMASINI YAXSHILASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 48-52.
46. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.
47. Sadullayevna, D. M. (2024). BASICS OF DIGITAL MARKETING. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 160-166.
48. Sadilloevna, D. M. (2024). IQTISODIYOTDA INSON TARAQQIYOTI KONSEPSIYASI VA UNI BAHOLASH MEZONLARIDAN FOYDALANISHNING METOLOGIK ASOSLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 161-167.
49. Sadilloevna, D. M. (2024). ROLE OF COMMERCIAL BANKS IN THE DEVELOPMENT OF THE MODERN ECONOMIC SYSTEM. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 241-248.